

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BUNGE LA TANZANIA

KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA UTAWALA, KATIBA NA SHERIA

**MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA
BUNGE YA UTAWALA, KATIBA NA SHERIA KUHUSU
MUSWADA WA SHERIA YA MAREKEBISHO YA SHERIA
MBALIMBALI NA. 5 WA MWAKA 2023 [THE WRITTEN
LAWS (MISCELLANEOUS AMENDMENTS) (NO.5)
BILL, 2023]**

*[Imetolewa chini ya Kanuni ya 99(5) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023.]*

2 JANUARI , 2024

YALIYOMO

Ukurasa

1.0	UTANGULIZI	1
1.1	Maelezo ya Awali na Hadidu za Rejea	1
1.2	Namna Kamati ilivyotekeleza Jukumu la Uchambuzi wa Muswada	2
2.0	UCHAMBUZI WA MUSWADA	3
2.1	Utangulizi	3
2.2	Sheria Zinazofanyiwa Marekebisho na Maudhui yake	4
3.0	MAONI NA USHAURI WA KAMATI	6
3.1	Maelezo ya Utangulizi	6
4.0	HITIMISHO	8
4.1	Shukrani.....	8
4.2	Msimamo wa Kamati Kuhusu Hoja.....	10

**MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
UTAWALA, KATIBA NA SHERIA KUHUSU MUSWADA WA SHERIA YA
MAREKEBISHO YA SHERIA MBALIMBALI NA. 5 WA MWAKA 2023
[THE WRITTEN LAWS (MISCELLANEOUS AMENDMENTS) (NO.5) BILL,
2023]**

1.0 UTANGULIZI

1.1 Maelezo ya Awali na Hadidu za Rejea

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 99 (5) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilisha Maoni ya Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria kuhusu Muswada wa

Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali Na. 5 wa Mwaka 2023 (*The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No.5) Bill, 2023*).

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 93 (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Muswada huu ulisomwa Bungeni mara ya kwanza katika Mkutano wa kumi na tatu, kikao cha kumi kwenye Bunge la¹², tarehe¹⁰ Novemba 2023.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 97 (1) ikisomwa pamoja na Kanuni ya 136 (14) na Kifungu cha 7(1) (b) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, uliuelekeza Muswada huu

kwenye Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Utawala, Katiba na Sheria ili ufanyiwe uchambuzi na kujadiliwa kwa kina. Naomba kulijulisha Bunge lako tukufu kwamba, Kamati imeuchambua na kuujadili Muswada huu kwa kuzingatia,

Katiba, Sheria mbalimbali pamoja na Kanuni za Kudumu za Bunge.

1.2 Namna Kamati ilivyotekeleza Jukumu la Uchambuzi wa Muswada

Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu hilo, Kamati ilikutana na Serikali tarehe 5 Januari, 2024 ili kupokea maelezo ya Mhe. Jaji Eliezer Mbuki Feleshi (Mb) Mwanasheria Mkuu wa Serikali kuhusu maudhui ya Muswada huu. Baada ya Kamati kupatiwa maelezo ya Serikali, Wajumbe walipata fursa ya kuuliza maswali na kupata maelezo ya ufafanuzi katika Ibara mbalimbali za Muswada.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia Kanuni ya 97(2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge Kamati ilifanya Mikutano wa Kusikiliza Maoni ya Wadau (*Public Hearings*) kuanzia tarehe 6, tarehe 8 hadi tarehe 10 Januari, 2024 ili kupokea maoni yao kuhusu Muswada huu. Aidha, Kamati ilipokea maoni kwa njia ya mtandao kutoka kwa watu na makundi mbalimbali ya wadau ambao

hawakuweza kufika mbele ya Kamati kuwasilisha maoni yao. Nawashukuru wadau wote waliotoa maoni yao ili kuuboresha muswada huu.

Mheshimiwa Spika, baada ya hatua hiyo, Wajumbe wa Kamati walipata fursa tena ya kujadili maudhui ya Muswada kwa kuzingatia maelezo ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali na kwa kuzingatia maoni ya Wadau. Mnamo tarehe 19 Januari, 2024 Kamati ilikutana tena na Mwanasheria Mkuu wa Serikali ambaye alijibu hoja mbalimbali zilizoibuliwa na Wajumbe wa Kamati kuhusu Muswada.

Mheshimiwa Spika, baada ya hatua hiyo, nilizingatia masharti ya Kanuni ya 98 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge na kukujulisha rasmi kwamba Kamati imekamilisha uchambuzi wa Muswada ili ujadiliwe Bungeni.

2.0 UCHAMBUZI WA MUSWADA

2.1 Utangulizi

Mheshimiwa Spika, kamati ilichambua Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria Mbalimbali Na.5 wa Mwaka 2023 [*The Written Laws (Miscellaneous Amendments) (No.5) Bill, 2023*] ukiwa umegawanyika katika sehemu tano (5) na unapendekeza kufanya marekebisho katika sheria nne (4) kwa madhumuni ya kuondoa mapungufu au kutatua changamoto ambazo

zimejitokeza katika utekelezaji wa Sheria hizo. Sheria zinazopendekezwa kufanyiwa marekebisho ni zifuatazo: -

- a) Marekebisho ya Sheria ya Miamala ya Kielektroniki (The Electronic Transactions Act (CAP 442);
- b) Marekebisho ya Sheria ya Taifa ya leseni na usajili wa viwanda, Sura 46 (The National Industries (Licencing and Registration) Act (CAP. 46);
- c) Marekebisho ya Sheria ya Ukaguzi wa Umma, Sura 418 (The Public Audit Act, [CAP. 418]); na
- d) Marekebisho ya Sheria ya Uwekezaji Tanzania. (The Tanzania Investment (Act No 10 of 2022).

Mheshimiwa Spika, Sehemu ya Kwanza ya Muswada inahusu masharti ya utangulizi, inayojumuisha **Ibara ya 1** inayohusu jina fupi na **Ibara ya 2** inayoelezea marekebisho yanayopendekezwa kufanyika katika sheria mbalimbali.

2.2 Sheria Zinazofanyiwa Marekebisho na Maudhui yake

Mheshimiwa Spika, Wakati tunafanya uchambuzi wa Muswada huu Pamoja na Maelezo ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Kamati ilibaini changamoto au mapungufu katika sheria mbili kati ya sheria nne zinazopendekezwa kufanyiwa marekebisho kama zilivyo wasilishwa na mtoa hoja.

2.2.1 Mheshimiwa Spika, sehemu ya Pili ya Muswada inapendekeza **Marekebisho ya Sheria ya Miamala ya Kielektroniki (The Electronic Transactions Act (CAP 442))**. Marekebisho hayo yanayofafanuliwa katika Ibara ya 3 hadi Ibara ya 8 ya Muswada.

Mheshimiwa Spika, kamati ilielezwa kuwa Marekebisho kwenye Sheria hii kwa ujumla wake yanalenga kuweka mfumo wezeshi wa kuimarisha usalama wa mawasiliano yanayohusiana na miamala ya Kielektroniki. Ikumbukwe kuwa masuala yanayohusu usalama wa taarifa za miamala ya Kielektroniki ni nyeti na muhimu kwa Taifa letu ambalo ni sehemu ya dunia ya mtandao. Aidha, marekebisho pia yanatoa ufafanuzi wa misamiati iliyotumika na inayopendekezwa kutumika kwenye sheria.

Mheshimiwa spika, kwa muktadha huo, sheria inapendekeza kuweka utaratibu wa kubainisha usahihi na usalama wa saini za kielektroniki. Muswada pia, unapendekeza kuongeza majukumu ya mdhibiti wa huduma za uthibitishaji ili kuhakikisha usimamizi na udhibiti bora wa mifumo ya kielektroniki. Aidha, marekebisho yanapendekeza yatampa mamlaka Waziri mwenye dhamana ya masuala ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia kuteua taasisi miongoni mwa taasisi zilizo chini ya

Wizara hiyo ili kutekeleza majukumu ya uidhinishaji wa watumiaji wa mifumo.

2.2.2 Mheshimiwa Spika, sehemu ya Tano ya Muswada inapendekeza **Marekebisho ya Sheria ya Uwekezaji Tanzania. (The Tanzania Investment (Act No 10 of 2022))**. Marekebisho hayo yanafafanuliwa katika Ibara ya 26 hadi Ibara ya 29 ya Muswada.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa Marekebisho kwa ujumla yanalenga Kuboresha tafsiri za misaiati iliyotumika kwenye sheria hii, ili kuwalinda uwekezaji wa wawekezaji kwa wale ambao hawana vyeti vya vivutio vinavyotolewa na Kituo cha Uwekezaji Tanzania. Aidha, Muswada unapendekeza kuweka masharti mapya yanayohusiana na hadhi ya wawekezaji wa kigeni wanaowekeza nchini ili kuweka usawa kati ya wawekezaji wa ndani na wa nje wanaowekeza nchini.

3.0 MAONI NA USHAURI WA KAMATI

3.1 Maelezo ya Utangulizi

Mheshimiwa Spika, kwa sehemu kubwa Kamati imekubaliana na mapendekezo ya Muswada yaliyowasilishwa na Mwanasheria Mkuu wa Serikali isipokuwa kwenye **Marekebisho ya Sheria ya Miamala ya**

Kielektroniki (The Electronic Transactions Act (CAP 442)
na **Marekebisho ya Sheria ya Uwekezaji Tanzania (The Tanzania Investment Act No 10 of 2022)** ambayo Wajumbe wa Kamati walitoa maoni, mapendekezo na kufanya marekebisho ya msingi ili kuuboresha Muswada huu kama inavyofafanuliwa katika aya zinazofuata.

3.1.1 Marekebisho ya Sheria ya Miamala ya Kielektroniki (The Electronic Transactions Act (CAP 442)).

Mheshimiwa Spika, Kamati ilielezwa kuwa kwa sasa mamlaka ya uidhinishaji wa hati za usalama wa kielektroniki itakuwa Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA), ingawa upo uwezekano wa mamlaka zingine kufanya hilo jukumu la uidhinishaji wa hati hizo. Kamati ilishauri kuondoa takwa la ulazima kwa Waziri mwenye dhamana ya masuala ya Habari, Mawasiliano na Teknolojia kuteua taasisi miongoni mwa taasisi zilizo chini ya Wizara hiyo ili kutekeleza majukumu ya uidhinishaji wa watumiaji wa mifumo. Tunaipongeza Serikali kwa kukubali ushauri na kuleta marekebisho kwa kuzingatia ushauri uliotolewa na Kamati.

3.1.2 Marekebisho ya Sheria ya Uwekezaji Tanzania, The Tanzania Investment (Act No 10 of 2022).

Mheshimiwa Spika, Katika Ibara ya 29 ya Muswada, Kamati ilipendekeza Kifungu kinachoongezwa cha 29A kinachozungumzia hadhi ya Mwekezaji wa Kigeni kwenye sheria ya Uwekezaji. Kamati iliishauri serikali kuiandika upya Ibara hiyo ili kuondoa dhana kuwa wawekezaji wanafanyiwa mambo yasiofaa na kuweka usawa kati ya wawekezaji wa ndani na wa nje.

Mheshimiwa Spika, ukuaji wa sekta ya Uwekezaji katika nchi huchangiwa na uwepo wa Sheria bora ambazo zinaweka mazingira rafiki ya Uwekezaji kwa Wawekezaji wazawa na wa Kigeni. Tunaipongeza Serikali kwa kukubali ushauri na kuleta marekebisho kwa kuzingatia ushauri uliotolewa na Kamati.

4.0 HITIMISHO

4.1 Shukrani

Mheshimiwa Spika, napenda kuchukua fursa hii kutoa shukrani zangu za dhati kwa Wajumbe wa Kamati kwa kuujadili na kuuchambua Muswada huu ili kuboresha maudhui yaliyomo katika marekebisho yanayopendekezwa. Kwa umuhimu wa mchango wao katika kushughulikia muswada huu, naomba niwatambue kama ifuatavyo: -

1. Mhe. Florent Laurent Kyombo, Mb – **Makamu Mwenyekiti**
2. Mhe. Abdullah Ali Mwinyi, Mb – Mjumbe
3. Mhe. Rashid Abdallah Shangazi, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Wanu Hafidh Ameir, Mb – Mjumbe
5. Mhe. Boniphace Nyangindu Butondo, Mb-
Mjumbe
6. Mhe. Edward Olelekaita Kisau, Mb – Mjumbe
7. Mhe. Dkt. Alice Karungi Kaijage, Mb – Mjumbe
8. Mhe. Selemani Jumanne Zedi, Mb – Mjumbe
9. Mhe. Omar Issa Kombo, Mb – Mjumbe
10. Mhe. Salum Mohammed Shaafi, Mb – Mjumbe
11. Mhe. Ahmed Juma Ngwali, Mb – Mjumbe
12. Mhe. Agnesta Lambert Kaiza, Mb – Mjumbe
13. Mhe. Yahaya Omary Massare, Mb – Mjumbe
14. Mhe. Hussein Nassor Amar, Mb – Mjumbe
15. Mhe. Khadija Shaaban Taya, Mb – Mjumbe
16. Mhe. Jonas Van Zeeland, Mb – Mjumbe
17. Mhe. Abeid Ighondo Ramadhani, Mb – Mjumbe
18. Mhe. Mashimba Mashauri Ndaki, Mb – Mjumbe
19. Mhe. Seif Khamis Said Gulamali, Mb – Mjumbe
20. Mhe. Aziza Sleyum Ally, Mb –Mjumbe

Mheshimiwa Spika, Napenda kuchukua nafasi hii kumshukuru Mhe. Eliezer Mbuki Feleshi Mwanasheria Mkuu wa Serikali, Mwandishi Mkuu wa Sheria wa Serikali Ndg. Onorius Njole, pamoja na watendaji wote wa

Serikali kwa ushirikiano wao wa dhati katika kuyafanyia kazi maoni na mapendekezo ya Kamati.

Mheshimiwa Spika, nawashukuru Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge chini ya uongozi thabiti wa Katibu wa Bunge Ndg. Nenelewa J. Mwihambi, *ndc* na kwa upekee Sekretarieti ya Kamati kwa uratibu wa shughuli za Kamati hadi kukamilika kwa taarifa hii.

4.2 **Msimamo wa Kamati Kuhusu Hoja**

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, Kamati inalishauri Bunge lako tukufu kuujadili, kuukubali na kuupitisha Muswada huu pamoja na Jedwali la Marekebisho kama lilivyowasilishwa na mtoa hoja.

Mheshimiwa Spika, baada ya maelezo hayo ya Kamati naomba kuwasilisha na naunga mkono hoja.

Mhe. Dkt. Joseph Kizito Mhagama (Mb)
**MWENYEKITI WA KAMATI YA KUDUMU YA
BUNGE YA UTAWALA, KATIBA NA SHERIA**

2 Februari, 2024